

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2023 m. balandžio 6 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Danguolės Bublėnės (kolegijos pirmininkė), Antano Simišio ir Agnės Tiknūtės (pranešėja) teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal **suinteresuoto asmens P. V. J.** kasacinį skundą dėl Klaipėdos apygardos teismo 2022 m. rugsėjo 15 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal pareiškėjos antstolės A. R. Ž. pareikšimą dėl baudų skyrimo, suinteresuoti asmenys A. B., J. K., P. V. J., S. V., Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos prie Aplinkos ministerijos Klaipėdos teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros departamentas, Neringos savivaldybė, Neringos savivaldybės administracija, Kuršių nerijos nacionalinio parko direkcija, Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos, Aplinkos apsaugos departamentas prie Aplinkos ministerijos, Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

- Kasacinėje byloje sprendžiama dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių sprendimų, įpareigojančių skolininką atlikti arba nutraukti tam tikrus veiksmus, neįvykdymo pasekmes, aiškinimo ir taikymo.
- Antstolė A. R. Ž. pateikė teismui pareiškimą dėl baudos skyrimo, prašydama suinteresuotiems asmenims A. B., S. V., P. V. J., J. K. už 2013 m. lapkričio 28 d. teismo sprendimo civilinėje byloje [Nr. 2-909-889/2013](#) neįvykdymą skirti baudas už kiekvieną uždelstą įvykdyti sprendimą dieną.
- Antstolė nurodė, kad ji vykdė vykdomąsias bylas Nr. 0075/17/00584, Nr. 0075/117/00585, Nr. 0075/17/00586, Nr. 0075/17/00587 pagal Klaipėdos miesto apylinkės teismo 2017 m. kovo 10 d. vykdomąjį raštą [Nr. 2-909-889/2013](#) dėl įpareigojimo atsakovams A. B., S. V., P. V. J., J. K. per 6 mėnesius nuo teismo sprendimo įsiteisėjimo dienos Neringos savivaldybės, Neringos savivaldybės administracijos, Kuršių nerijos nacionalinio parko direkcijos, Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos, Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos departamento ir bendros Lietuvos ir Suomijos įmonės „Laitila Architects Baltic“ (įsiregstruota bankrutavus) lėšomis nugriauti žemės sklype, (*duomenys neskelbtini*), pastatytus pastatus: (*duomenys neskelbtini*), užkilusius 2012 m. kovo 28 d. faktinių duomenų patikrinimo vietoje akte Nr. FAK-895(16.31), ir sutvarkyti statybvietę.
- 2021 m. spalio 14 d. gautas išieškotojo pranešimas, kad skolininkai nevykdo teismo įpareigojimo, todėl prašoma kreiptis į teismą dėl baudų skolininkams skyrimo. 2021 m. spalio 28 d. skolininkai patvarkymais įpareigoti pateikti informaciją dėl teismo įpareigojimų vykdymo. Skolininkas P. V. J. elektroniniu paštu pranešė, kad statinių (*duomenys neskelbtini*), savininkai neturi lėšų ir galimybių griauti statinius, ir patarė kreiptis į valstybės institucijas. 2021 m. gruodžio 12 d. ketvirtą kartą surašyti neįvykdymo aktai Nr. S-21-75-19868, Nr. S-21-75-19872, Nr. S-21-75-19878, Nr. S-21-75-19878, Nr. S-21-75-19875.
- Klaipėdos apylinkės teismo 2021 m. sausio 20 d. nutartimi civilinėje byloje [Nr. 2VP-232-991/2021](#) teismas netenkino antstolės prašymo dėl baudos skyrimo skolininkams už teismo sprendimo neįvykdymą motyvuodamas tuo, kad tai neatitiktų teisingumo ir proporcingumo principų.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

- Klaipėdos apylinkės teismas 2022 m. birželio 21 d. nutartimi antstolės A. R. Ž. pareiškimo netenkino.
- Bylos duomenimis nustatyta, kad suinteresuoti asmenys (atsakovai A. B., S. V., P. V. J., J. K.) iki šio antstolės kreipimosi į teismą su pareiškimu dėl baudų skyrimo stengėsi įteisinti statybas, gauti reikalingus dokumentus, rengti projektus, bei sudaryti taikos sutartį, siekiant išspręsti susidariusią situaciją, nes anksčiau jau yra kreipęsi į teismą dėl 2013 m. lapkričio 28 d. teismo sprendimo vykdymo atidėjimo, tačiau kaip nustatyta iš bylos medžiagos bei suinteresuotų asmenų paaiškinimų, šiai dienai teismo įpareigojimas per 6 mėnesius nuo teismo sprendimo įsiteisėjimo dienos nugriauti žemės sklype pastatytą pastatą – motelį ir sutvarkyti statybvietę yra neįvykdytas.
- Klaipėdos miesto apylinkės teismo 2013 m. lapkričio 28 d. sprendime buvo nurodytos [CPK](#) 273 straipsnyje numatytos pasekmės, t. y. suinteresuotiems asmenims (atsakovams) neįvykdžius teismo sprendimo per teismo nustatytą terminą, leisti ieškovei Valstybinei teritorijų planavimo ir statybos inspekcijai prie Aplinkos ministerijos (toliau – ir Inspekcija) nugriauti sklype pastatytus statinius ir sutvarkyti statybvietę, šiems darbams reikalingas lėšas išieškanti iš atsakovo Neringos savivaldybės, Neringos savivaldybės administracijos, Kuršių nerijos nacionalinio parko direkcijos, Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos, Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos departamento ir bendros Lietuvos ir Suomijos įmonės „Laitila Architects Baltic“, kurias leista taikyti 2021 m. sausio 20 d. nutartimi civilinėje byloje [Nr. 2VP-232-991/2021](#).
- Teismas, atsižvelgęs į tai, kad 2021 m. sausio 20 d. nutartimi civilinėje byloje [Nr. 2VP-232-991/2021](#) teismas jau leido taikyti Klaipėdos miesto apylinkės teismo 2013 m. lapkričio 28 d. sprendime civilinėje byloje [Nr. 2-909-889/2013](#) numatytas pasekmes, nurodė, kad, pagal Privalomųjų nurodymų ir teismo sprendimų priverstinio vykdymo organizavimo tvarkos aprašo (toliau – Aprašas) teisės normų analizę, šiuos sprendimo įvykdymo veiksmus Valstybinei teritorijų planavimo ir statybos inspekcijai prie Aplinkos ministerijos gali atlikti pati ir kreipimasi į teismą dėl baudos skyrimo nėra privalomas pagal Aprašo normas, nes 2021 m. sausio 20 d. nutartimi civilinėje byloje [Nr. 2VP-232-991/2021](#) leisti inspekcijai pačiai nugriauti statinius, esančius (*duomenys neskelbtini*), pastatytus statinius, yra įsiteisėjusi. Suinteresuoti asmenys S. V. ir P. V. J. atsiliepime į pareiškimą nurodė, kad jie ir kiti suinteresuoti asmenys neturi lėšų teismo sprendimui įvykdyti. Šią aplinkybę teismas laikė pagrįsta.
- Be to, teismas atsižvelgė į įsiteisėjusioje 2021 m. sausio 20 d. teismo nutartyje civilinėje byloje [Nr. 2VP-232-991/2021](#) padarytą išvadą, kad, teismui nusprendus taikyti 2013 m. lapkričio 28 d. sprendime nurodytas pasekmes, suinteresuotiems asmenims papildomas baudos už teismo sprendimo neįvykdymą skyrimas neatitiktų teisingumo ir proporcingumo principų, tokios pasekmės būtų neproporcingos ir neadekvačios susiklosčiusiai faktinei situacijai. Teismas nurodė, kad nenustatęs bylos aplinkybių, paneigiančių 2021 m. sausio 20 d. teismo nutartimi padarytą išvadą dėl leidimo taikyti teismo sprendime numatytas pasekmes, priešingas aplinkybių aiškinimas sukurtų dviprasmišką teisinę situaciją dėl atsakingų už sprendimo įvykdymą asmenų. Dėl to teismas sprendė, kad pareiškėjos antstolės A. R. Ž. pareiškimas dėl baudos skyrimo suinteresuotiems asmenims yra nepagrįstas, todėl netenkintas.
- Klaipėdos apygardos teismas, išnagrinėjęs bylą pagal suinteresuoto asmens Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos prie Aplinkos ministerijos atskirąjį skundą, 2022 m. rugsėjo 15 d. nutartimi Klaipėdos apylinkės teismo 2022 m. birželio 21 d. nutartį panaikino ir perdavė baudos skyrimo klausimą pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo.
- Kolegija nurodė, kad Klaipėdos apylinkės teismo 2021 m. sausio 20 d. nutartimi priimtas Klaipėdos miesto apylinkės teismo 2013 m. lapkričio 28 d. sprendimo neįvykdymo pasekmės (suteikta teisė Inspekcijai nugriauti statinius teismo sprendime nurodytą atsakovo lėšomis) nepaneigia teismo sprendimo privalomumui skolininkams (suinteresuotiems asmenims) principo ir pareiga įvykdyti teismo sprendimą nėra perkeliama priešingai šaliai – ieškovei (išieškotojui). Net ir leidus Inspekcijai nugriauti neteisėtus statinius, tuo nėra paneigiama už teismo sprendimo įvykdymą atsakingų asmenų pareiga įvykdyti teismo sprendimą.
- Teisinis reglamentavimas patvirtina, kad išieškotojo teisės už skolininką įvykdyti teismo sprendimą įgyvendinimas yra siejamas su išieškotojo galimybėmis ir noru pasinaudoti šia teise, bet ne su pareiga neteisėtus statybos padarinių šalinimo darbus atlikti už skolininkus (Teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros įstatymo (toliau – ir TPSPVP) 23 straipsnio 1 dalis. Sprendimų vykdymo instrukcijos, patvirtintos teisingumo ministro 2005 m. spalio 27 d. įsakymu Nr. IR-352, 42 punktu). Pažymėta, jog toks reglamentavimas atitinka proporcingumo, lygiateisiškumo ir teisingumo principus, kadangi klaidinga manyti, jog satisfakcija (bauda) už teismo sprendimo neįvykdymą turėtų būti skiriama tik tokiu atveju, jeigu Inspekcija pati negali įvykdyti tokio pobūdžio teismo sprendimo.
- Kolegija, atsižvelgdama į Aprašo 3 priedo privalomuosius kriterijus, kurių privaloma visuma suteikia galimybę Inspekcijai organizuoti statinių griovimo procedūras, sprendė, kad nagrinėjami atveju, priešingai, nei nurodo pirmosios instancijos teismas, Inspekcija negali pradėti už skolininkus (suinteresuotus asmenis) vykdyti Klaipėdos apylinkės teismo 2013 m. lapkričio 28 d. sprendimo, kadangi nėra vieno iš privalomųjų kriterijų – paskirtos teismo baudos ir nėra praėjęs 6 mėn. terminas nuo nutarties skirti baudą įsiteisėjimo.
- Nurodyta, kad suinteresuoti asmenys S. V. ir P. V. J. jokiais objektyviais įrodymais nepagrindė sunkios savo turinės padėties, t. y. nepateikė įrodymų, kurie teismui leistų daryti išvadą, jog sprendimo įvykdyti suinteresuoti asmenys negali dėl to, kad neturi lėšų. Be to, turint padėtį negali būti esminė aplinkybė, suteikianti pagrindą visiškai neskirti baudos, nes tokiu atveju sunkios turinės padėties asmenys galėtų piktnaudžiauti procesinėmis teisėmis nevykdydami teismo sprendimo ir jie liktų visiškai nebaudžiami, nesulaikytų jokių tokio savo elgesio pasekmių. Finansinės padėties kriterijus yra svarbus, sprendžiant klausimą dėl skiriamos baudos dydžio, todėl į tokias suinteresuotų asmenų nurodytas aplinkybes turi būti atsižvelgiama ir jos turi būti vertinamos nustatant baudos dydį. Be to byloje kiti suinteresuoti asmenys J. K. ir A. B. nei patys, nei per atstovus byloje iš viso nedalyvavo ir atsiliepimų nepateikė, todėl pirmosios instancijos teismas net nevertino, kokios priežastys lėmė šių asmenų pasyvų elgesį nevykdydami teismo sprendimo.
- Kolegija atkreipė dėmesį į tai, kad nagrinėjami atveju faktinės aplinkybės ir situacija, lyginant ją su iki 2021 m. sausio 20 d. buvusią padėtinę, yra pasikeitusi. Tik 2020 m. spalio 1 d. įsiteisėjo Klaipėdos apylinkės teismo 2020 m. liepos 7 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 2-909-889/2013](#), kuri atmetas A. B. prašymas atidėti sprendimo vykdymą. Taigi, tik 2020 m. spalio 1 d. galutinai paaiškėjo, kad teismo sprendimo vykdymas nebebus daugiau atidėtas, nes derybų dėl taikos sutarties toliau nebevyko ir Inspekcija atsiskėsdama sudaryti taikos sutartį dėl likusio teismo sprendimo vykdymo bėdo (statinių įteisinimo). Dėl to, atsižvelgęs į tuo metu buvusias faktines aplinkybes, tiek Klaipėdos apylinkės teismo 2021 m. sausio 20 d. nutartimi, tiek minėtai nutartimi priimdamas Klaipėdos apygardos teismas 2021 m. kovo 18 d. nutartimi turėjo pagrįsta suinteresuotiems asmenims neskirti baudos, kadangi buvo praėję santykinai nedaug laiko nuo tos dienos, kai suinteresuoti asmenys turėjo suvokti, jog taikos sutarties sudarymo galimybė su Inspekcija nebėra, statinių nugriauti nebus galima ir 2013 m. lapkričio 28 d. sprendimas turės būti įvykdytas. Tuo tarpu šioje byloje pirmosios instancijos teismas turėjo vertinti, kokios aplinkybės lėmė 2021 m. lapkričio 28 d. sprendimo neįvykdymą nuo 2021 m. sausio 20 d. iki 2022 m. birželio 21 d., t. y. y. kokius veiksmus P. V. J., J. K., S. V. ir A. B. atliko, vykdydami teismo įpareigojimą nugriauti statinius, nuo Klaipėdos apylinkės teismo 2021 m. sausio 20 d. nutarties įsiteisėjimo dienos. Byloje nėra pateikta jokių duomenų, kad statinių savininkai per šį būtų atlikę būtinus veiksmus dėl sprendimo įvykdymo.
- Teismas, sprenddamas klausimą, ar asmeniui yra pagrindas skirti baudą dėl sprendimo neįvykdymo, nevertina vykdytino sprendimo pagrįstumo ir teisėtumo – tai nėra šios bylos nagrinėjimo dalykas.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimų į jį teisiniai argumentai

- Kasacinio skundo suinteresuotas asmuo P. V. J. prašo panaikinti Klaipėdos apygardos teismo 2022 m. rugsėjo 15 d. nutartį ir palikti galioti Klaipėdos apylinkės teismo 2022 m. birželio 21 d. nutartį civilinėje byloje. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:

- Atsižvelgiant į tai, kad įsiteisėjusia teismo nutartimi Inspekcijai leista pačiai nugriauti griautinus statinius ir sutvarkyti statybvietę, tai nėra vienos iš būtinųjų [CPK 771 straipsnio](#) 6 dalies pagrindų baudos skyrimo sąlygų – neįvykdytas sprendimas, įpareigojantis skolininką atlikti arba nutraukti tam tikrus veiksmus, kuriuos gali atlikti arba nutraukti tik pats skolininkas, todėl pareiškimas dėl baudos skyrimo negali būti tenkinamas. Klaipėdos miesto apylinkės teismo 2013 m. lapkričio 28 d. sprendimu suinteresuoti asmenys šioje byloje buvo įpareigoti per 6 mėnesius nuo teismo sprendimo įsiteisėjimo dienos nugriauti statinius, bei sutvarkyti statybvietę. Šiuo sprendimu teismas, neįvykdžius teismo sprendimo per teismo nustatytą terminą, leido Inspekcijai nugriauti statinius, bei sutvarkyti statybvietę, šiems darbams reikalingas lėšas išieškanti iš atsakovo, todėl [CPK 771 straipsnio](#) 6 dalyje nustatyta bauda suinteresuotiems asmenims negali būti skiriama. Klaipėdos apylinkės teismas 2021 m. sausio 20 d. nutartimi leido Inspekcijai pačiai nugriauti statinius ir sutvarkyti statybvietę šiems darbams reikalingas lėšas išieškanti iš atsakovo – už neteisėtą statybą atsakingų (kaltų) valstybės institucijų. Tuo tarpu apeliacinės instancijos teismas, nepagrįstai sprendė, kad aplinkybė, jog Inspekcijai leista nugriauti statinius ir sutvarkyti statybvietę, nepaneigia kaltinamųjų suinteresuotiems asmenims skirti baudas už teismo sprendimo neįvykdymą. Bauda už teismo sprendimo neįvykdymą gali būti skirta tik kaltės pagrindu bei nustatius kitus skolininko veiksmus, kurie būtų vertinami kaip sąmoningas teismo sprendimo įvykdymo vilkinimas ar trukdymas kompetentingoms institucijoms vykdyti teismo sprendimą. Pareiškėja apskritai neįrodinėjo kuo nagrinėjami atveju pasireiškia suinteresuotų asmenų kaltė dėl teismo sprendimo neįvykdymo bei nenurodė, kokio skolininkų veiksmų gali būti vertinami, kaip sąmoningas teismo sprendimo įvykdymo vilkinimas ar trukdymas kompetentingoms institucijoms vykdyti teismo sprendimą. Išvada, kad nėra suinteresuotų asmenų kaltės dėl teismo sprendimo neįvykdymo padarė ne tik pirmosios instancijos teismas 2021 m. sausio 20 d. nutartimi, bet ir šią nutartį nepakeičią palikęs Klaipėdos apygardos teismas 2021 m. kovo 18 d.

2. Sūniteresuotas asmuo sutinka su pirmosios instancijos teismo pozicija, kad klausimas dėl leidimo Inspekcijai vykdyti Klaipėdos miesto apylinkės teismo 2013 m. lapkričio 28 d. sprendimą yra išspręstas įsiteisėjusia ir galiojančia Klaipėdos apylinkės teismo 2021 m. sausio 20 d. nutartimi, todėl Inspekcija gali pati vykdyti teismo sprendimą, net ir nesant Aprašo 3 priede nurodytoms kriterijoms (nesant paskirtos baudos). Aprašas, kurio nustatymais vadovaujamasis apeliacinis instancijos teismas padarė išvadą, kad Inspekcija gali organizuoti statinių gynybos procedūras tik tuo atveju, jei skolininkui paskirta bauda yra neefektyvi, yra vidinis Inspekcijos viršininko įsakymu patvirtintas dokumentas, reglamentuojantis Inspekcijos darbuotojų pareigas ir kompetencijas. Šis Aprašas taikomas visiems Inspekcijos valstybės tarnautojams ir darbuotojams, dirbantiems pagal darbo sutartis, organizuojantiems ir vykdančioms šio Apraše nurodytas procedūras (Aprašo 3 punktą). Tokio pobūdžio dokumentas negali būti taikomas, sprendžiant kitų asmenų, ne Inspekcijos darbuotojų, pareigas ir /ar kitų labiau atsakingybę pagrindus, nes Inspekcijos viršininkas neturi nei kompetencijos, nei įgaliojimų priimti teises aktus, nustatančius kitų asmenų teises ar pareigas teismo sprendimų vykdymo procese. Klaipėdos apylinkės teismo 2021 m. sausio 20 d. nutartimi leidimas Inspekcijai pačiai vykdyti Klaipėdos miesto apylinkės teismo 2013 m. lapkričio 28 d. sprendimą nėra siejamas su baudos skolininkams skyrimu ir/ar kitų sąlygų įgyvendinimu.

4. Teismas neįvertino bylos nagrinėjimo metu nustatytų aplinkybių, kad teismo sprendimas turi būti vykdomas kaltų asmenų – atsakinių valstybės institucijų dėmesiu, suinteresuoti asmenys, kuriems prašoma skirti baudą, yra fiziniai asmenys, kurie neatliko jokių grąžinimo turto sukūrimo – teritorijų planavimo, projektavimo ar statybos – veiksmų, o tik įsigijo jau pastatytus, užbaigus ir teisės akty nustatyta tvarka registruotus statinius. Reikalavimas finansinis asmenims, sąžiningiems turto įgyjams, savo dėmesiu finansuoti grovimo darbus, kai už grąžinimų pastatų statybą yra atsakingos valstybės institucijos, turėtų būti vertinamas kaip valstybės institucijų kreditingumas privaciu įsigyti asmenų dėmesiu. Esant tokiai situacijai, kai už grąžinimų pastatų statybą yra atsakingos valstybės institucijos ir Inspekcijai yra leista nagrinėti pastatų, baudos suinteresuotiesiems asmenims (sąžiningiems įgyjams) sklymams prielatarų teisingumui, sąžiningumo ir protingumo principais, tokios pasekmės būtų neproporcingos ir neadekvatos faktinei situacijai. EŽTT 2018 m. sausio 9 d. sprendimu byloje Tumelaitis prieš Lietuvą, peticijos Nr. 25545/14, nurodyta, kad valstybės padarytų klaidų rizika turi tiktai pačiai valstybei ir klaidos neturėtų būti tasosamos asmenų sąskaita. Taigi valstybė, nei bylos nagrinėjimo iš esmės metu, nei teismo sprendimo vykdymo stadijoje negali perkelti neteisėtų valstybės institucijų veiksmų šalinio (taip pat ir jo finansavimo) pareigos sąžiningiems privatiems asmenims.

1. Nuo 2017 m. sausio 1 d. įsigaliojus **CPK 711** straipsniui redakcijos 6 dalyje numatyta, kad jeigu per teismo nustatytą terminą neįvykdytas sprendimas, įpareigojantis skolininką atlikti arba nutraukti tam tikrus veiksmus, kuriuos gali atlikti arba nutraukti patis skolininkas, ar sprendimas, įpareigojantis pasalinti statybos pakeidžiant teisės aktų reikalavimus padariusius, arba jeigu per nustatytą terminą neįvykdytas privalomas nurodymas ar neįvykdomas privalomas nurodymas, kurio įvykdymo terminas nenustatytas, surašyti aktą antstolo perduoda antstolo kontoros buveinės vietos apylinkės teismui, (...) Teismas, nustatęs, kad skolininkas sprendimo arba privalojo nurodymo neįvykdė, gali jam skirti iki trijų šimtų eurų baudą už kiekvieną uždelstą įvykdyti sprendimą arba privalojimo nurodymą dieną išieškotojo naudai. Lietuvos Respublikos statybos įstatymo Nr. I-1240 3, 23, 261, 35, 38, 48 straipsnių ir 1 priedo pakeitimo įstatymu, Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros įstatymo Nr. XII-459 6, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 23 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 281 straipsniu įstatymu, Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 273, 587, 771 straipsnių pakeitimo ir kodekso papildymo 7711 straipsniu įstatymo projektų aikštiname yra rašė nurodyta, jog Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 273, 587, 771 straipsnių pakeitimo ir kodekso papildymo 7711 straipsniu įstatymo projektu buvo siūloma „nustatyti galimybę baudą už teismo sprendimą, įpareigojantį pasalinti statybos pakeidžiant teisės aktų reikalavimus padariusius, neįvykdymą teismui skirti visais atvejais, nepriklausomai nuo to, ar yra galima alternatyvi teismo sprendimo įvykdymo tvarka. Toks reglamentavimas atitinka proporcingumo, lygiatėsiškumo ir teisingumo principus, kadangi klaidinga manyti, jog satisfakcija (bauda) už teismo sprendimo neįvykdymą turėtų būti skiriama tik tokiu atveju, jeigu Inspekcija pati negali įvykdyti tokio pobūdžio teismo sprendimo. Priešingai, dabartinis teisinis reguliavimas ne patengina, o apsupkina Inspekcijos teisinę padėtį, kadangi neįvykdyt teismo sprendimo geruoju, Inspekcija yra priversta įgyvendinti savo teisę įvykdyti sprendimą ir nugriauti statinį, kuriai įgyvendinti reikia tiek finansinių, tiek administracinių išteklių“. Taigi, nuo 2017 m. sausio 1 d. galiojantis teisinis reglamentavimas, skirtingai nei vertina suinteresuotas asmuo, suteikė teisę teismui, nustatius, kad neįvykdytas teismo sprendimas, įpareigojantis skolininką šalinti neteisėtus statybos padariusius, skirti jam baudą, nepriklausomai nuo teismo sprendimu nustatyto įpareigojimo pobūdžio bei išieškotojo galimybės pačiam įvykdyti teismo sprendimą. Šiuo atveju pirmosios instancijos teismas atmesdamas antstolo prašymą skirti baudą už teismo sprendimo neįvykdymą suinteresuotiesiems asmenims anealizavo, kokios objektyvios priežastys, nepriklausiančios nuo skolininko, lėmė Klaipėdos miesto apylinkės teismo sprendimo neįvykdymą, taip pat nevertino šių suinteresuotųjų asmenų pastangų ar ketinimų įvykdyti teismo sprendimą.

3. Nagrinėjamu atveju teismai, sprendžiamas klausimą, ar asmeniui yra pagrindas skirti baudą dėl sprendimo nevykdymo, negali vertinti vykdytino sprendimo pagrįstumo ir teisėtumo – tai nėra šios bylos nagrinėjimo dalykas. Kaip teisingai Klaipėdos apygardos teismai pažymėjo, Klaipėdos apylinkės teismai 2013 m. lapkričio 28 d. sprendimu statinius pareigoję nuogiūti P. V. J. K., S. V. ir A. B. Nors tai turi būti daroma kaltų asmenų įėjimas, tačiau tuo nėra pareigama nurodyti asmenų pareigą būti aktyviems ir dalyvauti vykdančiame sprendime. Klaipėdos miesto apylinkės teismo sprendimas yra teisėtai, todėl sprendime nurodyti pareigojusių pareigumų klausimas iš naujo nebegali būti vertinamas. Vykdytiname teismo sprendime pareigojusių suinteresuoties asmenims yra nustatytas ne minėtų asmenų kaltės pagrindas, o yra kildinamas iš Statybos įstatymo 33 straipsnio 2 dalies 1 punkte (ankščiau 28 straipsnio 2 dalies 1 punktą) nustatyto teisinio reguliavimo. Todėl bet kokie suinteresuotųjų asmenų aiškinimai, kad jie neturi vykdyti teismo sprendimo, nes nėra atsakingi dėl šuoto statyba leidžiančio dokumento, ne tik prieštarauja jau įsitaisėjusio teismo sprendimo privalomumui principui, bet ir nėra susiję su teismo sprendime išspręstais klausimais.

1. Klāpēdoss apylinkēs tiesīmo 2021 m. saūsio 20 d. nutartini Inspekēcijai suteikē teisē paēiai nūēriauti statinūs tiesīmo sprendimē nurodytū kaltū asmenū lēšomis nepaneigēia tiesīmo sprendimō privalomūmo skolēininkams (sūinteresuotiems asmenims) principo ir tuo tiems nustatyto pareigō įvykdyti tiesīmo sprendimā. Tiesmas nepagrēstai laikē, jog Inspekēcija privalējo, turējo pareigā įgyvendinti 2021 m. saūsio 20 d. nutartini Inspekēcijai suteiktā teisē nūēriauti statinūs paēiai kaltū asmenū lēšomis.

Teisēju koleģija

Dėl teismo sprendimo, įpareigojančio skolininką pašalinti neteisėtos statybos padarinius, priverstinio vykdymo

22. **CPK 273 straipsnio** 1 dalyje nurodyta, kad priimdami sprendimą, kurio atsakovas įpareigojamas atlikti arba nutraukti tam tikrus veiksmus, nesusijusius su turto ar piniginių lėšų perdavimu, teismas tame pačiame sprendime gali nurodyti, kad atsakovui neįvykdžius sprendimo per nustatytą terminą, iškastos turto teisė atlikti tuos veiksmus arbaintis priemonių jiems nutraukti atsakovo lėšomis ir kartu išskirti iš atsakovo reikiamas išlaidas. Teismas, nagrinėdamas klausimus, susijusius su statybos pažadinant teisės aktų reikalavimus padarinių šalinimu, gali priimti sprendimus, nurodantys statybų santykių reglamentuojančioms teisėms aktuose (2 dals). Jeigu nurodytus veiksmus gali atlikti arba nutraukti tik atsakovas arba jeigu atsakovas įpareigojamas pašalinti statybos pažadinant teisės aktų reikalavimus padarinius, teismas sprendime nustato terminą, per kurį sprendimas turi būti įvykdytas, ir nurodo, kokio dydžio bauda atsakovui yra skiriama, jeigu jis per nustatytą terminą neįvykdys sprendimo ar nenutrauks nurodytų veiksmų (3 dals).

24. Jeigu sprendime yra nurodytos sprendimo neįvykdymo pasekmės, nustatytos **CPK** 273 straipsnyje, arba jeigu privalomajame nurodyme yra nurodytos jo neįvykdymo pasekmės, antstolio apie neįvykdytą sprendimą surašytas Sprendimų vykdymo instrukcija nustatytos formos aktas perduodamas antstolio kontoros buveinės vietos apylinkės teismui, o šis priima nutartį taikyti sprendime arba privalomajame nurodyme nurodytas pasekmes, kadangi šolininkas neatliko tam tikrų veiksmų (**CPK** 771 straipsnio 1, 2 daly).

26. Priņemt nutartį taikīti sprendīme dēl gīno csmē nūstatītas sprendīmo nevīdīdmo pasekmēs īšagnīcījamās aplīkībēs, ar sprendīmas (ne)īvīdīdītas, tāī pat patīkrīnāma, ar nēra aplīkībī, kurīos sudarīti pagrīndā atlēī skolīnīkū nū paskīrtos baudos ar kītoīkī nevīdīdīdmo pasekmīkī taīkīmo. CPK 771 straīpsno 2 daļē nūstatītas regulīvas īs csmēs reīskā, kad turī bīti atīcīnāma *ex ante* (prīēs veīsmā) teīsnīnē sprendīmo nevīdīdīdmo aplīkībī (prīezīzījā) patīkra (Līetuvos Aukštīcīzījo Teīsmo 2019 m. lāpkrīčio 4 d. nutartīs cīvīlīnē bījloje Nr. 3K-3-315-684/2019, 33 punktas).

28. Teismas, priimdamas nutartį taikyti školinkui sprendimo neįvykdymo pasekmes, nustatytas **CPK 771 straipsnio** 6 dalyje, taip pat turi patikrinti, ar nėra aplinkybių, kurios sudarytų pagrindą atleisti školinką nuo paskirtos baudos, ar kitokių neįvykdymo pasekmių taikymo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. lapkričio 4 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. 3K-3-315-684/2019**, 33 punktas; 2022 m. spalio 5 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. e3K-7-114-469/2022**, 34 punktas); pagrindą skirti baudą už privalomojo nurodymo dėl savavališkos statybos padarinių pašalinimo neįvykdymą gali konstatuoti tik tos atveju, jeigu asmuo sąmoningai nevykdė teismo sprendimo.

29. Valstybinė teritorijų planavimo ir statybos inspekcija prie Aplinkos ministerijos yra institucija, kuri atlieka teritorijų planavimo ir statybos valstybinę priežiūrą TPSPVP 3 straipsnio 1 dalyje, 8 straipsnio 1 dalyje). Inspekcija, vykdydama statybos valstybinę priežiūrą, turi teisę organizuoti statinių grąžinimo ir statybviečių savarakių darbų pagal šiam įstatyme nurodytus privalomuosius nurodymus arba įsikeisėjus teisinį sprendimus bylose, kuriose ieškavo buvo Inspekcija, kiti viešojo administravimo subjektai ar prokuratura (TPSPVP 20 straipsnio 1 dalies 16 punktą). Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos prie Aplinkos ministerijos nuostatai 2 punkte nurodyta, kad užtikrinama statinių statybos teisėtumą inspekcija tikrina, ar statyba vykdoma teisėtai, taip pat organizuoja statybos sustabdymą, neteisėtus, savavališkus statybos padarinių šalinimą, statybos padarinių šalinimą pagal teismo sprendimą ar privalomųjų nurodymų (11.2.4 ir 11.2.7 punktai).

30. Reglamentuojami Inspekcijos funkcijas dėl savavališkos statybos padarinių šalinimo, nustatyta, kad jeigu TPSVPĮ 14 straipsnio 1 dalyje nurodytas asmuo įpareigojamas nugriauti savavališkai pastatytą statinį ir sutvarkyti statybvieta, privalomai nurodyme nurodoma, kad Inspekcija turi teisę nugriauti savavališkai pastatytą statinį ir sutvarkyti statybvieta šiuo asmens lėšomis, jam per nustatytą terminą neįvykdžius privalomojo nurodymo (TPSVPĮ 14 straipsnio 3 dalis). TPSVPĮ 15 straipsnyje, reglamentuojamiesiems padarinių šalinimą pagal teismo sprendimą ar privalomąjį nurodymą, įtvirtinta, kad jeigu per nustatytą terminą šio įstatymo 14 straipsnio 1 dalyje nurodytas asmuo neįvykdė teismo sprendimo ar privalomojo nurodymo pašalinti statybos padarinius, o jame nustatyta teisė juos pašalinti minėto asmens lėšomis, teismo sprendimą ar privalomąjį nurodymą vykdantis antstolis ne vėliau kaip prieš 5 darbo dienas iki gavinimo (arymo) darbų pradžios informuoja asmenį apie numatomą šių darbų pradžią ir pabaigą bei kitas aplinkybes. Inspekcija šio įstatymo 14 straipsnio 1 dalyje nurodytų asmenų lėšomis organizuoja tik statinių griovimo ir statybvielių tvarkymo darbus, jeigu per nustatytus terminus teismų reikalavimai ar privalomieji nurodymai nugriauti statinius ir sutvarkyti statybvietes neįvykdomi (3 dalis).

31. Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos prie Aplinkos ministerijos viršininko 2016 m. gruodžio 22 d. įsakymo Nr. IV-175 „Dėl Privalomųjų nurodymų ir teismo sprendimų priverstinio vykdymo organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ 3 priede nurodyti privalomieji kriterijai, kada Inspekcija gali pradėti ginovimo darbus, t. y. kai paskirta bauda neefektyvi ir skolininkas patys nepajunko teismo sprendimo; bauda laikoma neefektyvia, jei po jos paskyrimo skolininkas nepajunko sprendimo per 6 mėn. (1 punktą); kai teismo sprendime nustatyta teisė Inspekcijai įgyti statinį ir yra įsteigęsi nutartis taikyti sprendime nurodytas pasekmes (2 punktus). Aprašas taikomas visiems Inspekcijos valstybės tarnautojams ir darbuotojams, dirbantiems pagal darbo sutartis, organizuojantiems ir vykdančiams Šio Aprašo 2 punkte nurodytas procedūras, t. y. tinkamą privalomųjų nurodymų ir teismo sprendimų priverstinio vykdymo procedūrų organizavimą (3 Aprašo punktus).

32. Nagrinėjamoje byloje nustatyta, kad Klaipėdos miesto apylinkės teisma 2013 m. lapkričio 28 d. priėmė sprendimą, kuriame, remdamasis **CPK 273 straipsnio** 1 dalimi, nusprendė ieškini tenkinti iš dalies, rezoliucinėje sprendimo dalyje įpareigojo statinių savininkus teismo nustatytų kaltų asmenų lėšomis nugriauti statinius ir sutvarkyti statybvietę (Statybos įstatymo 28 straipsnio 1 dalies 1 punktas, 28° straipsnio 2 dalies 1 punktas). Taip pat sprendimo rezoliucinėje dalyje, vadovaudamasis **CPK 273 straipsnio** 1 dalimi, nurodė, kad atsakovams neįvykdžius sprendimo per nustatytą terminą, ieškovė, šiuo atveju Valstybinė teritorijų planavimo ir statybos inspekcija, turi teisę atlikti tuos veiksmus. Šiame sprendime nebuvu nustatyta bauda už sprendimo neįvykdymą pagal **CPK 273 straipsnio** 3 dalį.

33. Klaipėdos apylinkės teismas, gavęs antstolės prašymą leisti Valstybinei teritorijų planavimo ir statybos inspekcijai prie Aplinkos ministerijos pačiai nugriauti ginčo pastatus ir sutvarkyti statybvieta, šioms darbams reikalingas lėšas

išieškoti iš Neringos savivaldybės, Neringos savivaldybės administracijos, Kuršių nerijos nacionalinio parko direkcijos, Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos, Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Klaipėdos regiono aplinkos apsaugos departamento, skirti A. B., S. V., P. V. J., J. K. už teismo sprendimo nevykdymą baudą už kiekvieną užleistą įvykdyti sprendimą dieną, 2021 m. sausio 20 d. nutartimi pareikšimą tenkino iš dalies ir leido Valstybinei teritorijų planavimo ir statybos inspekcijai prie Aplinkos ministerijos pačiai nugriauti skyje pastatytus statinius ir sutvarkyti statybvietę, šiems darbams reikalingas lėšas išieškoti iš atsakovų Neringos savivaldybės, Neringos savivaldybės administracijos, Kuršių nerijos nacionalinio parko direkcijos, Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos, Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Klaipėdos regiono aplinkos apsaugos departamento, tačiau pareikšimo reikalavinių dalį dėl baudos skyrimo atmetė.

34. Kadangi Klaipėdos miesto apylinkės teismo 2013 m. lapkričio 28 d. sprendimas, kuris įpareigojo nugriauti pagal pripažintus neteisėtai statybą leidžiančius dokumentus pastatytus statinius nustatytų kaltų asmenų lėšomis, net ir po Klaipėdos apylinkės teismo 2021 m. sausio 20 d. nutarties, iki šiol nėra įvykdytas, tai antsto, remdamasis [CPK 771 straipsnio](#) 6 dalimi, kreipėsi į teismą, siekdamas, kad suinteresuotiems asmenims A. B., S. V., P. V. J., J. K. būtų skiriama bauda už Klaipėdos miesto apylinkės teismo 2013 m. lapkričio 28 d. sprendimo nevykdymą.
35. Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad nėra suinteresuotų asmenų kaltės dėl sprendimo nevykdymo, todėl baudos už teismo sprendimo nevykdymą skyrimas neatitiktų teisingumo ir proporcingumo principų bei tokios pasekmės būtų neproporcingos ir neadekvačios susiklosčiusiai faktinei situacijai. Teismas rėmėsi Klaipėdos apylinkės teismo 2021 m. sausio 20 d. nutartyje padarytomis išvadomis, kurios Klaipėdos apygardos teismo 2021 m. kovo 18 d. nutartimi buvo pripažintos pagrįstomis, jog šalyje dėl pastangas tam, kad vykdymo procese būtų sudaryta taikos sutartis, bet to, suinteresuoti asmenys ilgą laiką turėjo teisėtą lūkestį išsaugoti statinius dėl valdžios institucijų ir pačios Inspekcijos veiksmų. Nenustatė suinteresuotų asmenų kaltės, teismas 2021 m. kovo 18 d. nutartimi priarė Klaipėdos apylinkės teismo 2021 m. sausio 20 d. nutartįje priimtą sprendimą neskirti baudos [CPK 771 straipsnio](#) 6 dalies pagrindu. Pirmosios instancijos teismas taip pat atsižvelgė į suinteresuotų asmenų S. V. ir P. V. J. nurodymą aplinkybę, kad jie ir kiti suinteresuoti asmenys neturi lėšų teismo sprendimui įvykdyti.
36. Apeliacinės instancijos teismas pirmosios instancijos teismo sprendimą panaikino ir grąžino bylą pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo, nes nusprendė, kad išnyko aplinkybės, dėl kurių teismai anksčiau nusprendė, jog nėra suinteresuotų asmenų kaltės dėl sprendimo nevykdymo. Nurodė, kad 2020 m. spalio 1 d. įsiteisėjo Klaipėdos apylinkės teismo 2020 m. liepos 7 d. nutartis, kuria atmetas A. B. prašymas atidėti sprendimo vykdymą. Tuomet galutinai paaiškėjo, kad teismo sprendimo vykdymas nebebuvo daugiau atidėtas, todėl nuo 2020 m. spalio 1 d. taikos sutarties sudarymo galimybių su Inspekcija nebėra ir nagrinėjamoje byloje turi būti iš naujo vertinamos aplinkybės, lėmusios 2013 m. lapkričio 28 d. sprendimo nevykdymą jau nuo Klaipėdos apylinkės teismo 2021 m. sausio 20 d. nutarties priėmimo.
37. Nesutikina su kasacinio skundo argumentu, kad nagrinėjamos bylos atveju teismo sprendimu nustatęs, jog Inspekcija gali pati įvykdyti teismo sprendimą, nėra tenkinama [CPK 771 straipsnio](#) 6 dalies sąlyga, įtvirtinanti, kad bauda skiriama neįvykdžius sprendimą, įpareigojusi atlikti veiksmus, kuriuos gali atlikti tik patį skolininkas, ir vien šio pagrindu bauda negalėtų būti paskirta. Statybos 46 dalyje nustatyta, kad savavališka statyba – statinio ar jo dalies statyba neturint galiojančio statybą leidžiančio dokumento arba jį turint, bet pažeidžiant esminius statinio projekto sprendimus. Vadina, statybą vertintina kaip neteisėtą (pažeidžiant teisės aktų reikalavimus) tiek tais atvejais, kai statoma savavališkai (statyba neturint galiojančio statybą leidžiančio dokumento arba jį turint, bet pažeidžiant esminius statinio projekto sprendimus), tiek tais atvejais, kai statoma nors ir turint statybą leidžiantį dokumentą, tačiau pastarasis išduotas neteisėtai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. kovo 23 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-33-403/2022](#), 39 punktas). Nagrinėjamoje byloje nustatyta antroji alternatyvi [CPK 771 straipsnio](#) 6 dalies sąlyga dėl teismo sprendimo, įpareigojusi pašalinti statybos pažeidžiant teisės aktų reikalavimus padarinius (Statybos įstatymo 2 straipsnio 46 dalis) nevykdymo, kuri yra savarakiškas pagrindas spręsti dėl [CPK 771 straipsnio](#) 6 dalyje nustatytos baudos skyrimo.
38. Teisėjų kolegija sutinka, kad nagrinėjamoje byloje sprendžiant, ar yra pagrindas suinteresuotiems asmenims skirti [CPK 771 straipsnio](#) 6 dalyje įtvirtintą baudą, turi būti vertinamos sprendimo nevykdymo aplinkybės po Priėmimo apylinkės teismo 2021 m. sausio 20 d. nutarties priėmimo, tačiau ir šių aplinkybių vertinimas nesuportuoja kitokio procesinio sprendimo, nei priėmimo pirmosios instancijos teismo.
39. Minėta, kad šia nutartimi buvo leista išieškotojai, šiuo atveju Inspekcijai, pačiai nugriauti skyje pastatytus statinius ir sutvarkyti statybvietę, taigi kliūčių įvykdyti teismo sprendimą nėra. Tačiau Inspekcija neteisėtai statybos padarinių šalinimo darbų neorganizuoja, argumentuodama Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos prie Aplinkos ministerijos viršininko 2016 m. gruodžio 22 d. įsakymu Nr. IV-175 „Dėl Privalomųjų nurodymų ir teismo sprendimų privirstinio vykdymo organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ 3 priedo privalomaisiais kriterijais, apibūdinančiais grautiną objektą, tarp jų tuo, jog suinteresuotiems asmenims nėra paskirta bauda.
40. Pirmosios instancijos teismas, vertindamas baudos skyrimo pagrįstumą šiuo konkrečiu atveju, pažymėjo, kad 2013 m. lapkričio 28 d. sprendimo įvykdymo veiksmus Inspekcija gali atlikti pati ir kreipimasis į teismą dėl baudos skyrimo nėra privalomas pagal Aprašo normas, nes 2021 m. sausio 20 d. nutartis kiti Inspekcijai pačiai nugriauti skyje pastatytus statinius ginčo statinius yra įsiteisėjusi.
41. Apeliacinės instancijos teismas, nesutikdamas su pirmosios instancijos teismo vertinimu, nurodė, kad Inspekcija turi tik teisę, bet ne pareigą už skolininkus atlikti neteisėtai statybos padarinių šalinimo darbus, be to, Inspekcija negali pradėti už skolininkus (suinteresuotus asmenis) vykdyti Klaipėdos apylinkės teismo 2013 m. lapkričio 28 d. sprendimo, kadangi nėra vieno iš privalomųjų kriterijų – paskirtos teismo baudos ir nėra praėjus 6 mėn. terminas nuo nutarties skirti baudą įsiteisėjimo.
42. Nagrinėjamu atveju sprendžiant dėl suinteresuotų asmenų kaltės teisiskai reikšmingos aplinkybės yra tai, kad Inspekcija šiuo atveju veikia ne tik kaip už sprendimo įvykdymą atsakinga valstybės institucija, bet ir kaip valstybės institucija, kuri turėtų užtikrinti, kad nekiltų sprendime nurodyti padariniai. Taip pat reikšminga aplinkybė yra ta, kad šio sprendimu turi būti nugriauti pastatai, kurių statybos neteisėtumas kilo ir dėl valstybės institucijų neteisėtų veiksmų, sprendimus turi būti vykdomas ne suinteresuotų asmenų A. B., S. V., P. V. J., J. K., bet valstybės lėšomis. Be to, suinteresuoti asmenys, kuriems reikalaujama paskirti baudą, yra sąžiningi grautinų pastatų įgytėjai, neatliek jokių neteisėtų veiksmų, susijusių su neteisėto statinio statyba.
43. Europos Žmogaus Teisių Teismas (toliau – EŽTT)pažymėjo, kad bet kokios valdžios institucijų klaidos padarymo riziką turi priimti valstybė ir klaidos neturi būti tašomos susijusio asmens sąskaita, ypač kai nėra kito konfliktuojančio privataus intereso (žr. EŽTT 2009 m. birželio 11 d. sprendimą byloje *Trgo prieš Kroatiją*; 2010 m. gegužės 20 d. sprendimą byloje *Lelas prieš Kroatiją*). Kitoje byloje EŽTTkonkrečiai nurodė, kad valstybės institucijoms tenkanti dėl padarytos klaidos našta negali būti perkeliama nesusijusiems su neteisėtu statybos leidimo išdavimu asmenims. Gero administravimo principas paprastai nedraudžia valdžios institucijoms išaišyti atsitiktinių klaidų, net ir tų, kurios padarytos dėl jų pačių apklaidų; tačiau riziką, atsirandančią dėl valstybės institucijų klaidų, privalo priimti pati valstybė, ir klaidų negalima taisyti suinteresuotų asmenų sąskaita. Teismas nurodė, kad valdžios institucijos klaidas, padarytas dėl jų pačių nerūpestingumo, turi taisyti neužkraudamos neproporcingos naštos asmenims. Statyboje pareigojamos dėl lėšų, panaudotų neteisėtoms statyboms nugriauti, išieškojimo kreiptis į teismą ir pradėti kiti teismo procesai, patiriant dar daugiau laiko ir kitokių išlaidų, neatitinka proceso ekonomiško ir koncentruoto, taip pat teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principų (žr. EŽTT 2018 m. sausio 9 d. sprendimą byloje *Tumelait prieš Lietuvą*, peticijos Nr. 25545/14).
44. Nagrinėjamu atveju būtent Inspekcijai yra nustatyta pareiga užtikrinti vykdomų statybų priežiūrą tiek pradiname statybą leidžiančių dokumentų teisėtumo patikrinimo etape, tiek ir statybos užbaigimo procedūrų atlikimo etape. Šios institucijos statybos valstybinės priežiūros paskirtis apima ir statybos pagal neteisėtai išduotą statybą leidžiantį dokumentą padarinių šalinimą, t. y. pareigą organizuoti statinio griovimo ir statybvietę tvarkymo darbus, jeigu per nustatytus terminus teisiškai reikavimui nugriauti statinius ir sutvarkyti statybvietes nevykdomi. Teismo sprendimu nustatyta, kad kalbei asmenys dėl neteisėtai statybos yra valstybės ir savivaldybės institucijos; Neringos savivaldybė, Neringos savivaldybės administracija, Kuršių nerijos nacionalinio parko direkcija, Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos, Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Klaipėdos regiono aplinkos apsaugos departamentas, ir jų lėšomis turi būti nugriauti ginčo pastatai.
45. Šiuo atveju teismas, 2013 m. lapkričio 28 d. priimdamas sprendimą, kuriuo atsakovai įpareigojami atlikti tam tikrus veiksmus, t. y. nugriauti ginčo statinius, siekdamas, kad teismo sprendimas būtų kuo greičiau ir visiškai įvykdytas, tame pačiame sprendime nurodė, jog atsakovams neįvykdžius sprendimo per nustatytą šešių mėnesių terminą, ieškovė (Inspekcija) turi teisę atlikti tuos veiksmus.
46. Klaipėdos apylinkės teismo 2021 m. sausio 20 d. nutartįje leista taikyti sprendimo nevykdymo padarinius, t. y. leista Inspekcijai pačiai įvykdyti 2013 m. lapkričio 28 d. sprendimą. Įvertinus šios bylos aplinkybes (valdžios institucijų neteisėtus veiksmus, lėmusius sprendimo nugriauti pastatus priėmimą) ir tai, kad teismo sprendimu yra leidžiama Inspekcijai pačiai įvykdyti teismo sprendimą ir nugriauti ginčo statinius kaltųjų asmenų lėšomis, laikytina, kad, priešingai nei nurodė apeliacinės instancijos teismas, Inspekcijai kyla ne tik teisė, bet kartu ir pareiga įvykdyti teismo sprendimą.
47. Sutikina su kasacinio skundo argumentu, kad teismo sprendimo nevykdymas negali būti pateisinamas vidiniu Inspekcijos veiklos organizavimo dokumentu – Inspekcijos viršininko įsakymu patvirtinto Aprašo nuostatomis, įtvirtinančiomis, be kita ko, statybos padarinių šalinimo pagal teismo sprendimą organizavimo procedūras, kurias vykdo Inspekcija. Dėl to nepagrįstai apeliacinės instancijos teismas rėmėsi šio Aprašo 3 priede pateiktais kriterijais, apibūdinančiais grautiną objektą, kaip pagrindą, suteikiančią teisę Inspekcijai neįvykdyti teismo sprendimo, negriauti ginčo pastatų tol, kol nėra paskirta suinteresuotiems asmenims bauda [CPK 771 straipsnio](#) 6 dalies pagrindu.
48. Pažymėtina, kad kasacinio teismo praktikoje nurodyta, jog [CPK 771 straipsnio](#) 6 dalyje įtvirtinta bauda pirmiausia atlieka kompensavimo funkciją, nes skiriama išieškotojo naudai kaip satisfakcija dėl laiko neįvykdytos prievolės, taip pat ji skatina skolininką įvykdyti prievolę (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. spalio 22 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-454/2009](#); 2012 m. lapkričio 26 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-513/2012](#); 2013 m. rugsėjo 20 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-437/2013](#); 2016 m. spalio 4 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. 3K-3-401-916/2016](#) 31 punktą).
49. Nagrinėjamoje byloje susiklostė tokia teisinė situacija, kai teismo sprendimu skolininkams buvo nustatytas 6 mėn. terminas kaltųjų asmenų valstybės ir savivaldybės institucijų (Neringos savivaldybės, Neringos savivaldybės administracijos, Kuršių nerijos nacionalinio parko direkcijos, Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos, Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Klaipėdos regiono aplinkos apsaugos departamento) lėšomis nugriauti ginčo pastatus. Jiems to nepadarus, kaltųjų asmenų lėšomis teismo sprendimą įvykdyti leista valstybės institucijai – Inspekcijai. Išieškotoja byloje yra Inspekcija, kuriai teismo sprendimu yra suteikta teisė pačiai įvykdyti teismo sprendimą, tačiau ji jo taip pat nevykdo. Esant tokioms faktinėms aplinkybėms baudos skyrimas suinteresuotiems asmenims būtų nesuderinamas su [CPK 771 straipsnio](#) 6 dalyje įtvirtintos baudos paskirtimi ir nepasiekėtų vieno pirmiau aptartų baudos skyrimo tikslų, nes šioje byloje nėra pagrindas kompensuoti išieškotojai (Inspekcijai) nuostolių, lykančių dėl laiko neįvykdytos prievolės, taip pat nėra pagrindas skoliniui skolininkui įvykdyti prievolę, nes prievolės vykdymas perkeltų jiems neproporcingą našą dėl sprendimo, kuris priimtas dėl valstybės institucijų kaltų veiksmų vykdymo.
50. Vykdomo proceso tikslas yra užtikrinti greitą įvykdytinų dokumentų įvykdymą ir kuo skubiau atkurti socialinę taiką, išlaikant išieškotojo ir skolininko interesus pusiausvyrą. Šis tikslas nagrinėjamos bylos atveju gali būti pasiektas išieškotoja – Inspekcijos veiksmas, t. y. jai įvykdytus 2013 m. lapkričio 28 d. teismo sprendimą, o ne baudos skyrimu suinteresuotiems asmenims, kurie teismo sprendimas yra pripažinti sąžiningais nekilnojamojo turto įgytėjais, neatitinkais jokių neteisėtų veiksmų, susijusių su neteisėto statinio statyba. Minėtame EŽTT sprendime byloje *Tumelait prieš Lietuvą* nurodyta, kad neturi būti užkraunama neproporcinga finansinė našta dėl statybos pagal neteisėtai išduotą statybą leidžiantį dokumentą nekaltoms asmenims. Šios bylos kontekste siekis įpareigoti būtent suinteresuotus asmenis nugriauti ginčo statinius ir [CPK 771 straipsnio](#) 6 dalies pagrindu skirti jiems baudą už šio teismo sprendimo nevykdymą, laikytinas neproporcinga finansine našta dėl klaidų, už kurias atsakingos yra valstybės institucijos.
51. Apibendrinama išdėstytus argumentus, teisėjų kolegija konstatuoja, kad apeliacinės instancijos teismas, priimdamas skundžiamą nutartį, netinkamai aiškino ir taikė teismo sprendimo privalomumą, [CPK 771 straipsnio](#) 6 dalį, nustatantį baudos skyrimą skolininkui už sprendimo, įpareigojančio atlikti tam tikrus veiksmus, nevykdymą, todėl, konstatuodamas, jog nagrinėjamos bylos faktinių aplinkybių kontekste išieškotojas neturi pareigos įvykdyti teismo procesinį sprendimą, leidžiantį jam pačiam nugriauti pastatus, o skolininkams gauti būti skiriama bauda, tačiau turi būti nustatytas papildomas faktinės aplinkybės, priėmė teisiskai nepagrįstą procesinį sprendimą. Dėl to skundžiama apeliacinės instancijos teismo nutartis naikintina, o pirmosios instancijos teismo – palikta galioti ([CPK 359](#) straipsnio 1 dalies 3 punktas).

Dėl bylinėjimosi išlaidų

52. Suinteresuotas asmuo P. V. J. prašo priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą iš suinteresuoto asmens Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos prie Aplinkos ministerijos.
53. Pareikšimų dėl baudos skyrimo nagrinėjimą vykdomo proceso metu reglamentuoja [CPK 593](#) straipsnis. Šio straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad nagrinėjant šio straipsnio 2 dalyje nurodytus pareikšimus vykdomo proceso šalių patirtos bylinėjimosi išlaidos neatlyginamos. Taigi [CPK 593](#) straipsnio 5 dalyje nustatytas teisinis reguliavimas nustato specialiąją bylinėjimosi išlaidų atlyginimo taisyklę teismui nagrinėjant [CPK 593 straipsnio](#) 2 dalyje nurodytus pareikšimus.
54. Teismų praktikoje išaiškinta, kad, atsižvelgiant į [CPK 593 straipsnio](#) 5 dalyje įtvirtintos normos tikslus, t. y. kad bylinėjimosi išlaidos nebūtų priteisiamos iš antstolo, šios teisės normoje nėra įtvirtinto draudimo paskirstyti byloje, kurioje nagrinėti [CPK 593 straipsnio](#) 2 dalyje nurodyti pareikšimai, vykdomo proceso šalių patirtas bylinėjimosi išlaidas atsižvelgiant į bylos išnagrinėjimo rezultatai ir priešingus išieškotojo ir skolininko interesus. Priešingas aiškinimas, teisėjų kolegijos vertinimu, neatitiktų protingumo, sąžiningumo ir teisingumo principų, taip pat galėtų turėti neigiamos įtakos vykdomo proceso efektyvumui, kai tokiam procese patirtos vykdomo proceso šalių bylinėjimosi išlaidos tarp jų nebūtų paskirstomos (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2023 m. kovo 23 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-111-421/2023](#), 36 punktas).
55. Pagal [CPK 93 straipsnio](#) 5 dalį, jeigu apeliacinės instancijos teismas ar kasacinis teismas, neperduodamas bylos iš naujo nagrinėti, pakeičia teismo sprendimą arba priima naują sprendimą, jis atitinkamai pakeičia bylinėjimosi išlaidų paskirstymą. Atsižvelgiant į šios bylos išnagrinėjimo rezultatai (apeliacinės instancijos teismo nutartis naikinama ir paliekama galioti pirmosios instancijos teismo nutartis), taip pat į pirmiau pateiktus argumentus, suinteresuotam asmeniui P. V. J. pripažintina teisė į bylinėjimosi išlaidų patirtų apeliacinės instancijos ir kasacinio teismo, atlyginimą.
56. Apeliacinės instancijos teisme suinteresuotas asmuo P. V. J. patyrė 1210 Eur bylinėjimosi išlaidų advokato pagalbai ruošiant atsiliepimą į Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos prie Aplinkos ministerijos atskirajį skundą. Prašomos priteisti atstovavimo išlaidos viršijo Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2004 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. IR-85 ir Lietuvos advokatų tarybos 2004 m. kovo 26 d. nutarimu patvirtintą Rekomendacijų dėl civilinės bylose priteisimo užmokescio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą pagalbą maksimalaus dydį (redakcija, galiojanti nuo 2015 m. kovo 20 d.) nuostatą (7, 8,16 punktas), todėl priteistina suma mažintina iki 691,96 Eur. Atsižvelgiant į tai, kad suinteresuoto asmens P. V. J. kasacinis skundas yra tenkinamas ir apeliacinės instancijos teismo nutartis naikinama, paliekant galioti pirmosios instancijos teismo nutartį, jam iš suinteresuoto asmens Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos prie Aplinkos ministerijos priteistina 691,96 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimas apeliacinės instancijos teisme.
57. Suinteresuotas asmuo P. V. J. pateikė įrodymus, patvirtinančius kasaciniame teisme patirtas bylinėjimosi išlaidas – 1694 Eur už advokato pagalbą parengiant kasacinį skundą, ir prašo priteisti šią bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Šios atstovavimo išlaidos neviršija pirmiau nurodytą Rekomendacijų maksimalų dydžių, todėl jų atlyginimas suinteresuotam asmeniui P. V. J. priteisinas iš suinteresuoto asmens Inspekcijos.
58. Taigi suinteresuotam asmeniui P. V. J. iš suinteresuoto asmens Inspekcijos iš viso priteistinas 2385,96 Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų apeliacinės instancijos ir kasaciniame teisme, atlyginimas ([CPK 79 straipsnis](#) 88 straipsnio 1 dalies 6 punktas, 93 straipsnio 1 dalis, 98 straipsnis, 340 straipsnio 5 dalis).
59. Pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2023 m. kovo 21 d. pažymą apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu, kasacinis teismas patyrė 20,36 Eur tokių išlaidų. Šių išlaidų atlyginimas, atsižvelgiant į kasacinės bylos išnagrinėjimo rezultatai, valstybei priteisinas iš suinteresuoto asmens Inspekcijos ([CPK 79](#) straipsnis, 88 straipsnio 1 dalies 3 punktas, 92 straipsnis, 96 straipsnio 1 dalis).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 3 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

nutaria:

Klaipėdos apygardos teismo 2022 m. rugsėjo 15 d. nutartį panaikinti ir palkti galioti Klaipėdos apylinkės teismo 2022 m. birželio 21 d. nutartį.
Priteisti iš suinteresuoto asmens Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos prie Aplinkos ministerijos (j. a. k. 288600210) 2385,96 Eur (du tūkstantčius tris šimtus aštuoniasdešimt penkis Eur 96 ct) bylinėjimosi išlaidų,

patirtų apeliacinės instancijos ir kasaciniame teismuose, atlyginimo suinteresuotam asmeniui P. V. J. (duomenys neskelbtini).

Priteisti iš suinteresuoto asmens Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos prie Aplinkos ministerijos (j. a. k. 288600210) 20,36 Eur (dvidešimt Eur 36 ct) bylinėjimosi išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų kasaciniame teisme įteikimu, atlyginimo į valstybės biudžetą (ši suma mokėtina į Valstybinės mokesčių inspekcijos (j. a. k. 188659752) biudžeto pajamų surenkamąją sąskaitą, įmokos kodas 5662).

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai
Bublienė

Antanas Simniškis

Agnė Tiknūtė